

راهبردهای احیای بافت تاریخی شهر اردکان با استفاده از تکنیک AHP

دکتر حسین کلاتری خلیل آباد*^۱، محمدرضا صمیمی^۲، سید احمد صالحی^۳

^۱ دانشیار پژوهشکده فرهنگ، هنر و معماری جهاد دانشگاهی

^۲ کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

^۳ مربی پژوهش جهاد دانشگاهی

تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۰/۵

تاریخ دریافت: ۸۹/۸/۱۲

چکیده

بافت تاریخی شهرها جزئی از سرمایه ملی و فرهنگی کشور است که نه تنها به لحاظ زیباشناختی، تداوم خاطرات جمعی و هویت بخشی شهرهای ما ارزشمند هستند، بلکه محل سکونت و معیشت میلیون‌ها نفر نیز محسوب می‌شوند. با این حال، این بافت‌ها دارای ویژگی‌های منفی همچون آشفتنی سیما و منظر، عدم دسترسی مناسب، کمبود تأسیسات و تجهیزات شهری، آشفتنی در ساختار اقتصادی و اجتماعی، فرسودگی کالبدی - سازه‌ای نیز هستند که منجر به تخلیه جمعیت زیادی از این بافت‌ها شده است. تحقیق حاضر با هدف شناخت و تحلیل مسائل و مشکلات بافت تاریخی شهر اردکان (یزد) در زمینه‌های مدیریتی، اقتصادی، اجتماعی و کالبدی انجام شده است. روش تحقیق مقاله بر روش تحلیلی استوار بوده و در تدوین آن از تکنیک کار اسنادی، میدانی و جمع‌آوری اطلاعات نیز از طریق پرسشنامه استفاده شده است. همچنین با بهره‌گیری از روش‌های آماری و داده‌های موجود (به ویژه داده‌های سرشماری عمومی نفوس و مسکن) با تکنیک AHP (فرآیند تحلیل سلسله مراتبی) و نرم‌افزار choice expert، مسائل و مشکلات شناسایی شده، تحلیل و راهبردهای لازم نیز برای مرمت و احیای بافت ارائه شده است. نتایج بررسی‌ها نشانگر عدم استفاده از فرصت‌های مناسب در بافت به دلیل فقدان برنامه‌ریزی و ضعف مدیریت است. از سوی دیگر با احداث شهرک‌های حاشیه‌ای و گسترش افقی بی‌رویه شهر (به خصوص در ضلع جنوب غرب) و ایجاد تأسیسات و زیرساخت‌های اصلی در شهرک‌ها و خارج نمودن تدریجی اداره‌ها از مرکز شهر، زمینه تشدید روند ترک بافت نیز فراهم آمده است؛ به طوری که پس از اجرای مدل و تکنیک ذکر شده، ۵۱/۶ درصد از راهکارها، حفظ بافت را در مقابل تخریب بناهای قدیمی فاقد ارزش تجویز می‌نمایند. اما، با روند تخریبی بافت و بی‌توجهی مدیران، در آینده راهکارهای تخریب بافت بر راهکارهای حفظ آن غلبه خواهد یافت.

واژگان کلیدی: بافت تاریخی، مرمت، احیای بافت، تکنیک AHP، شهر اردکان.

فهرست منابع و مراجع

۱. آیتی، عبدالحسین (۱۳۱۷)، تاریخ یزد، [بی‌نا]، تهران.
۲. اصغرپور، محمدجواد (۱۳۸۳)، **تصمیم‌گیری‌های چند معیاره**، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
۳. پژوهشکده ابنیه و بافت‌های تاریخی و فرهنگی (۱۳۸۱)، **بافت تاریخی داخل حصار شهر اردکان**، سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور، تهران.
۴. سپهری اردکانی، علی (۱۳۷۴)، **تاریخ اردکان (جلد دوم) اردکان**، انتشارات حنین، اردکان.
۵. قادری اردکانی، مجید (۱۳۸۵)، **راهکارهای باز زنده‌سازی بافت فرسوده شهر اردکان**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین به راهنمایی خانم دکتر زهره داودپور و استاد مشاور مهندس حسین کلانتری خلیل‌آباد، قزوین.
۶. قدسی‌پور، سیدحسین (۱۳۸۴)، **فرایند تحلیل سلسله مراتبی AHP**، انتشارات دانشگاه صنعتی امیرکبیر، چاپ چهارم، تهران.
۷. کلانتری خلیل‌آباد، حسین (۱۳۷۸)، **برنامه‌ریزی مرمت بافت تاریخی شهر یزد**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده معماری و شهرسازی دانشگاه شهید بهشتی، تهران.
۸. کلانتری خلیل‌آباد، حسین و پوراحمد، احمد (۱۳۸۴)، **فنون و تجارب برنامه‌ریزی مرمت بافت تاریخی شهرها**، انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی، تهران.
۹. کلانتری خلیل‌آباد، حسین (۱۳۸۷)، **احیا بافت تاریخی محله سیروس**، پژوهشکده فرهنگ و هنر جهاددانشگاهی با همکاری شهرداری تهران، تهران.
۱۰. مرکز آمار ایران، **اطلاعات آماری کامپیوتری**.
۱۱. مرکز آمار ایران (۱۳۷۵)، **سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان اردکان**.
۱۲. مهندسین مشاور عرصه (۱۳۸۰)، **طرح جامع شهر اردکان**، وزارت مسکن و شهرسازی، تهران.